

Szanowny Panie Przewodniczący,

Pani Marszałek,

Panie Marszałku,

Panie Komisarzu,

Panie Posłanki,

Panowie Posłowie,

Szanowni Państwo

Z upoważnienia Prezesa Rady Ministrów, Pana Donalda Tuska, dziękuję za zaproszenie do udziału w dzisiejszej debacie i możliwość prezentacji stanowiska w tak ważnych sprawach jak spójność społeczna i demograficzny rozwój w Europie.

To dla mnie zaszczyt, a zarazem wyjątkowa okazja wysłuchania Państwa opinii, diagnoz, ocen, propozycji i spostrzeżeń.

Szanowni Państwo,

Wiek XX był „wiekiem eksplozji zdrowia”, która pozwoliła na prawie czterokrotne zwiększenie liczby ludności świata do ponad 6 miliardów w 2000 roku. Miesiąc temu byliśmy świadkami narodzin siedmiomiliardowego mieszkańca Ziemi. Jednak, według wielu prognoz wiek XXI zapowiada się jako

„wiek implozji demograficznej”. Spadek dzietności jest zjawiskiem powszechnym, występującym nie tylko w świecie rozwiniętym, ale i w krajach rozwijających się. Wyjątkowość Europy polega na tym, że pierwsza odczuwa negatywne skutki tego zjawiska. Pierwsza będzie musiała stawić mu czoła. Otwiera to pole do innowacji.

Większość ekspertów zgodna jest co do tego, że starzenie się społeczeństw oraz rosnący udział imigrantów z krajów trzecich, zmienia Europę w nadchodzących dekadach. Społeczeństwa europejskie posiwieją, a jeśli sprawdzą się scenariusze kreślone dzisiaj przez demografów i utrzymają się aktualne tendencje, coraz mniejszy będzie udział ludności Europy w ludności świata.

Jak czytamy w jednym ze studiów, „niska dzietność nie jest prawem naturalnym”. Podobnie „prawem naturalnym” nie jest wycofywanie się z aktywności zawodowej w wieku 50 czy 55 lat. Jednak przezwyciężenie tych zjawisk wymaga działań długookresowych oraz kosztownych. Zwykle wykraczają one daleko poza kadencję jednego rządu. Dodatkową trudnością jest kryzys, który zmusza Europę do równoważenia budżetów.

Łatwiej jest mówić o spójności społecznej w czasach wzrostu gospodarczego. Znacznie trudniej w czasie kryzysu, ale jak mówi przysłowie, przyjaciół poznaje się w biedzie. To właśnie teraz jesteśmy poddawani testowi wiarygodności i skuteczności europejskiego modelu społecznego, to właśnie teraz podejmowane przez nas decyzje mogą przyczynić się do wzmocnienia konkurencyjności, a zarazem spójności europejskiej.

Dlatego dobrze się stało, że kwestia demografii i spójności społecznej stanowi temat spotkania przedstawicieli parlamentów krajowych i europejskich Parlamentu Europejskiego, którzy o koniecznych zmianach będą ostatecznie decydować.

Szanowni Państwo,

Analizy współczesnych trendów demograficznych wskazują, że relatywna zamożność obywateli oraz wysoki poziom ochrony socjalnej nie są wrogiem rodzicielstwa. Warunkiem jest przemyślana oraz konsekwentna polityka wspierania rodzin, głównie poprzez ułatwianie godzenia życia zawodowego z osobistym, a także wspieranie równości kobiet i mężczyzn w życiu zawodowym i rodzinnym.

Oprócz inwestowania w rodzinę, potrzebne jest inwestowanie w edukację, w tym w kształcenie i szkolenie oraz aktywizowanie zawodowe osób starszych.

Demograficzna zmiana Europy nie tylko wzmacnia popyt na podejście innowacyjne, ale też zwiększa polityczne szanse ich realizacji, a przez to daje możliwość zmiany na lepsze. Rynek pracy potrzebuje dziś aktywności zawodowej kobiet tak samo jak potrzebuje dopływu pracowników młodych. Konieczne jest więc tworzenie możliwości godzenia obowiązków rodzinnych i zawodowych oraz dzielenia się obowiązkami rodzinnymi.

Wciąż niewykorzystanym potencjałem Europy są osoby w wieku 50+. Dzisiejsza generacja Europejczyków w wieku pomiędzy 50 a 74 lata jest silniejsza fizycznie i intelektualnie sprawniejsza niż jakkolwiek wcześniej. Generacja ta jest też najlepiej wykształcona i wyszkolona. Umożliwienie tym ludziom aktywnego starzenia się, poprzez aktywność zawodową czy społeczną, jest szansą na wzrost gospodarczy i rozwój Europy w nadchodzących dekadach.

Jak już wspomniałem, wokół problemu demograficznego Europy koncentrują się też społeczne cele polskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej. Dotyczą one

demograficznej przyszłości Europy, aktywizacji zawodowej osób starszych oraz wolontariatu, w tym wolontariatu osób starszych. Wpisujemy się w ten sposób w tematykę wcześniejszych prezydencji, np. prezydencji niemieckiej, która doprowadziła do powstania Europejskiego Sojuszu na Rzecz Rodzin, ale też i prezydencji czeskiej, szwedzkiej, hiszpańskiej i węgierskiej, które zajmowały się różnymi aspektami demograficznego problemu Europy. Doprowadziliśmy do przyjęcia przez Radę konkluzji dotyczących lepszej współpracy instytucji Rady i Komisji zajmujących się demografią, równością płci oraz polityką społeczną, polityką zatrudnienia oraz polityką gospodarczą. Mamy nadzieję, że dojdzie do lepszej i bardziej systematycznej wymiany informacji między nimi, co zaowocuje dokumentami programowymi lepiej uwzględniającymi sytuację demograficzną oraz lepiej wykorzystującymi praktyczne osiągnięcia państw członkowskich. Z inicjatywy prezydencji Rada przyjęła też konkluzje o starzeniu się jako szansie na rynku pracy, wskazujące na możliwe pozytywne aspekty tego zjawiska, np. w postaci tzw. „srebrnej gospodarki” (ang. silver economy) i wynikających z tego szans zawodowych również dla osób młodych.

Szanowni Państwo,

Strategia Europa 2020 przywrócić ma Unię Europejską na ścieżkę wzrostu. Identyfikuje ona starzenie się społeczeństw europejskich jako jedną ze strukturalnych słabości Europy. Dlatego kładzie nacisk na konieczność wykorzystania istniejących na rynku pracy rezerw.

Zmiany demograficzne następują powoli, z miesiąca na miesiąc, lecz ich skumulowane skutki mogą być dotkliwe. Dlatego nie ma czasu do stracenia. Działania usuwające napięcie między życiem zawodowym i rodzinnym, działania

na rzecz dostosowania aktywności zawodowej do rosnącej długości życia nie mogą być odkładane.

Zależy od nich przetrwanie i zachowanie spójności społecznej, wartości, do których jesteśmy przekonani i dla których tworzymy europejską wspólnotę.

Ratując Europę przed kryzysem nie rezygnujemy z Europy.

Dziękuję za uwagę!